

LA TOPONÍMIA DE S'ALQUERIA D'ANDRATX

Tomàs Vibot Railakari

XVIII Jornada d'Antroponímia i Toponímia. Selva, 2005

NOTES GEOHISTÒRIQUES

S'Alqueria és una de les més emblemàtiques possessions del terme d'Andratx. Se situa al nord del municipi, als peus de la cota més elevada del terme, la moleta de s'Esclop. Presenta un territori purament de muntanya, l'orografia del qual oscil·la entre les cotes 250 i 800. La riquesa toponímica s'ha mantingut molt viva fins als nostres dies a causa d'una ininterrompuda activitat agrícola.

Els orígens es remunten a la dominació musulmana, durant la qual es conegué com l'alqueria Salmanior. Després de la conquesta fou de la família Flexes, d'Andratx, i es mantingué així fins a principis del segle XVI, quan passà als Alemany. Sota aquest llinatge estigué vinculada fins a 1895, data en què l'administració estatal la subhastà. La compraren els Moragues, família ciutadana, i més tard, durant la Segona República, fou adquirida pels Puigserver. A 1989 fou comprada pel magnat americà Stephan Smitcheny, qui a més a més incorporà a la propietat altres rafals veïns. Amb aquestes darreres incorporacions, el territori supera les cinc-centes hectàrees.

El recull toponímic inclou les actuals partions de s'Alqueria, amb totes les noves adquisicions.

LA TOPONÍMIA

S'Airot

Es tracta d'una elevació planera i erma situada a migjorn de ses Alquerioles, on segons els informadors, durant els dies ventosos d'hivern hi fa molt mal estar. Des del punt de vista antropològic, hi trobam una primitiva paret seca que travessa tot el llom.

El topònim és documentat a 1693¹ però sota variant femenina *Ayrota*. Tot i que el gènere ha canviat, el sufix despectiu hi roman.

¹ ARM Protocol 3344 f 120-124v

S'Aljub

És una de les mostres d'arquitectura popular més destacades de la possessió. Trobam aquest aljub a pocs metres de les cases, en direcció nord-oest, davall el camí que va al pla des Garrover Gros. És un dipòsit d'un sol cos, cobert per una volta de canó, paredada en verd. Té planta rectangular, amb abeuradors annexos per abastar el bestiar. A la part zenital hi ha el coll per on es treu l'aigua mitjançant un jai amb corriola. Capta l'aigua de filtració vertical però sobretot per escorrentia.

Ses Alquerioles

Topònim documentat per primer cop a 1528.² Aquest rafal ha estat històricament vinculat a s'Alqueria, tot i que d'una manera discontinua. Les cases foren recentment rehabilitades i adaptades com a habitatge, ja que tradicionalment eren destinades a finalitats agrícoles. Segons informacions orals, l'interior era una gran sala més una petita xemeneia i dues lliteres.

El topònim és una derivació del nom àrab *alqueria*, amb un sufix diminutiu romànic posterior (*-oleum*).

S'alzina Grossa

És el millor i més espectacular exemplar de *Quercus illex* de la possessió. La trobam al costat del camí de sa coma Rasa.

Avenc d'en Trau

Assoleix una fondària màxima de 54 m. L'espeleòleg francès Robert de Joly hi dugué a terme el 1928 el primer descens. Més tard fou topografiat (1983) pels membres del Club Espeleològic d'Andratx, S. Simó, A. Simó, S. Moner o J. Garcia.

Barrera des Bosquet

Era la barrera que donava entrada as Bosquet, la zona més rendible des del punt de vista forestal de s'Alqueria.

Sa Bassota

Es tracta d'una dolina posteriorment condicionada. Ocupa un espai circular, molt irregular, d'unes dimensions aproximades de 6,20 m a l'eix llevant-ponent per 4,20 m a l'eix nord-sud.

² Rosselló-Bover, 1999: 263

Sa Boal

L'antiga boval de les cases fou transformada en els estables dels cavalls. Malgrat això, s'ha mantingut ben viva la vella designació.

Es Bosquet

És l'espai de màxim aprofitament forestal de la finca, situat entre la serra des Vent, sa coma Rasa, ses rotes Planes i el torrent de ses Alqueries. A l'interior hi trobam gran quantitat de restes de les petites indústries del carbó i de la calç. Recorre tot aquest espai una important xarxa de camins de carro (molts dels quals són actualment pistes forestals).

Sa Cadira des Bisbe

Trobam aquesta interessant cota entre el puig Batiat i es Moletó. S'alça a 718 m d'altitud. És un topònim metafòric, que assimila el perfil del cim amb la forma d'una gran cadira bisbal. Al llarg del territori illenc en trobam d'altres exemples, sempre aplicats a roques, penyals o muntanyes: la Trona del Bisbe (Escorca), etc.

Cova de Davall Terra

Se situa damunt el camí de ses Alquerioles, prop de l'era des Música. Rep aquest nom perquè la boca està per davall el nivell del sòl.

Camí de ses Rotes Planes

Camí de carro que connecta les cases principals amb ses rotes Planes. Modernament va ser eixamplat amb cullera. En certs trams, encara es poden observar restes del marget lateral de sosteniment.

Camí de ses Alquerioles

És el camí de carro més espectacular de la possessió, ja que recorre tota la falda de la serra que va des des Castellot fins a ses Alquerioles. La darrera intervenció anà a càrrec de l'amo Joan Garcias, que piconà i eixamplà el ferm mitjançant una màquina, ja que els carros passaven amb dificultat. Possiblement el primer traçat era de ferradura.

Can Bielot

Són unes cases situades al nord de sa Serra, al costat del camí que puja al coll de sa Coma. Foren incorporades a finals del segle XIX a la finca i han estat recentment rehabilitades. Presenten una fisonomia tradicional i simple alhora que molt bella i equilibrada.

Can Bielot.

Coll des Ciurons.

El topònim clarament té un origen en un antropònim. El primer cop que trobam el malnom documentat per les rodalies és a 1753,³ quan s'esmenta que la coma Major feia partió amb les terres d'un tal Gabriel Joan *Bielot*.

Can Tem Negre

Com l'anterior, l'apel·latiu té un origen antroponímic, format pel nom *Tem* (<*Telm*, per emmudiment de la palatal) més el malnom o llinatge *Negre*.

Les cases es troben situades al nord-oest de les principals. Antigament era una petita explotació que s'arrendava a pagesos andritxols. Arquitectònicament són unes cases petites però de composició complexa, a causa de les ampliacions i adaptacions al llarg de la història. A la dovella d'un dels portals podem contemplar la data 1701. Aquestes cases s'incorporaren a la propietat a 1967.

Can Verd

Són les cases situades a migjorn de la possessió, molt a prop de l'entrada principal. Actualment han estat rehabilitades com a habitatge.

Cas Sabater

Es tracta d'unes petites cases construïdes a principis del segle XX, durant l'època dels Moragues amb la finalitat que el sabater que feia el calçat a la família hi romangués, d'on prové el nom.

Caseta des Indiets /caseta de ses Someres/sa Caseta

És una de les restes de l'època en la qual hi havia indiets a la possessió. En desaparèixer aquest animal a la possessió la caseta s'emprà com a sestador. És una construcció a dos aiguavessos, coberta per un sostre d'uralita, reformada fa una vintena d'anys, i actualment en desús. Al fons hi ha les menjadores, que recorren tot el parament.

La darrera solució la trobam tan sols a la font cartogràfica del CGI.

Es Castellot /es Castellet

Es tracta de la primera elevació de la serra que limita la finca per la banda de xaloc. L'explicació del nom, amb la sufixació despectiva -ot, ve donada per la barreja de dos elements: per un costat l'aspecte altiu i dominat per penya-segats del cim i per l'altra per la presència de restes arquitectòniques de difícil datació per al pagès (poblat talaiòtic). Aquest mecanisme denominació i de sufixació és una constant dins la geografia mallorquina.

S'han pogut constatar les dues solucions en informants genuïns diferents. A la cartografia del COPOT, així com a la del CGI, ens en trobam la primera.

³ ARM Protocol P-109 f 214-214v

Na Cerdana

Sementer situat al costat de migjorn de les cases de ses Alquerioles. Es tracta d'un conjunt format per cinc marjades, de disposició paral·lela i amb paredat regular, que es convertí durant els anys de la postguerra en el principal proveïdor de blat de la finca. No sense raó, algun dels informadors el batejà com «el graner de s'Alqueria».

La designació d'un malnom relacionat amb la zona.

Cocó de ses Buines

Trobam aquest indret damunt ses rotes Planes, dins el xaragall que davalla dels costers de la serra. Possiblement dins el jaç hi ha un cocó que en algun temps hi anaven les bísties a beure, d'on possiblement s'expliqui l'escatològic determinant.

Es Cocó Verd

Bell topònim que s'aplica al torrent que baixa des de ses Alquerioles fins a s'Evangèlica, per una gorja estreta i pregonà. En realitat el nom fa referència al cocó que hi ha dins el jaç del torrent, fora de la finca.

Hem constatat mitjançant els informants el tancament de la vocal àtona (*cocó* > *cucó*), fet que coincideix amb la grafia del topònim en el mapa de la COPOT.

Es coll Baix

S'alça a 400 m d'altitud, entre el penya des Migdia i el puig Batiat. Hi trobam restes d'explotació carbonera marginal pels voltants. El nom ve clarament determinat pel fet de ser el coll més baix existent a la serra que puja fins a la moleta de s'Esclop.

Coll de sa coma Clova

Es troba a 397 m d'altitud, entre les planes d'en Verd (nord-oest) i es puig Gros (sud). Actualment hi trobam una bassa artificial antiincendis i un abeurador de factura recent.

Coll des Ciurons

És el coll més alt de tota la finca, situat a 822 m d'altitud, entre la moleta de s'Esclop i es Moletó. Creim que el topònim pot fer una referència metafòrica a la forma d'algunes de les penyes que l'enrevolten.

Coll des Vent

El trobam entre sa Cadira des Bisbe i el puig Batiat, situat a 572 m d'altitud.

Sa coma Clova

Es tracta d'un dels noms de lloc més genuïns de la finca. Prové de *clos / closa* que per una sonorització de la consonant fricativa (s>v) dóna la forma actual.

El determinant s'ajusta completament a la realitat a què es refereix, una ben tancada clota entre el penyal d'en Coves i els espadats del puig de sa Quarterada.

Sa coma Rasa

Els informants demostren oscil·lacions sorda/sonora en la pronúncia del determinant. Pensam que l'explicació més adequada per a aquest topònim és «rasa», donat que el significat s'adapta a la realitat de l'indret ('solc o excavació practicada al camp de conreu perquè s'hi escorri l'aigua de les pluges i no faci aiguamoll' (DCVB)). Aquesta coma és un sementer de coster, on, a més a més, hi ha un pou que capta l'aigua d'escorrentia. Per tant la construcció en altres èpoques de rases per conduir-hi l'aigua o per desguassar-la sembla una explicació molt justificada.

Es Corral des Mul Rabiós

Fa referència a una anècdota protagonitzada per un mul embogit que romangué dins aquest corral durant una temporada. Encara resten alguns dels paraments del buc del corral damunt una plana, a la vora d'un camí.

Era des Músic

Avui dia tan sols en podem observar unes poques restes. En aquesta era es duia molt possiblement el blat de les rotes marginals situades per les rodalies del camí que puja a ses Alquerioles. Creiem que el topònim fa referència a un malnom relacionat amb les rotes o la construcció de l'era.

S'era Nova

Fou l'era principal de les cases de s'Alqueria, des d'on es batia tot el blat obtingut dels millors sementers. Encara se'n poden contemplar les restes del marge lateral, fets de pedra molt adobada, per damunt el camí principal de les cases.

S'era Vella

Ocupava una part dels actuals jardins de les cases principals. Fou llevada pels Puigserver, qui n'alçaren una de nova.

Sa font Nova

Se situava a peus des Castellot. Fou durant molts d'anys la font que alimentava les cases de s'Alqueria, mitjançant una síquia de la qual encara resten vestigis. Un temporal féu malbé la canal i aquesta surgència fou abandonada.

Aquesta font guarda una llegenda que narra com el vell propietari de la possessió prometé la llibertat a un esclau moro si era capaç de conduir l'aigua fins a les cases. L'esclau féu la mina segons la tradició del seu país i la dotà d'una síquia. Així, després contentar els senyors gaudí de la somiada llibertat.

Na Foradada

És un pregon i estret comellar que baixa entre les planes d'en Verd i el puig de sa Quarterada. A l'interior no existeix cap roca foradada destriable el que dificulta l'explicació de la designació.

Sa Grua

Es tracta d'un territori recentment incorporat a la finca, consistent en cases i marjades de secà. Se situa a xaloc de les cases de s'Alqueria, entre el puig de sa Grua i es Castellot.

Les cases, de reduïdes dimensions, presenten un únic bloc consistent en planta baixa i pis, amb un portal forà d'arc rodó, amb la data de 1878 sobre el brancal de la dreta.

L'explicació del topònim resulta opaca. Per un costat, pot tenir un origen antroponímic (llinatge comú a Mallorca) o fins i tot pot correspondre a una casta d'au (hipòtesi molt remota). Des d'un punt de vista històric, pot fer referència a alguna màquina per alçar i moure embalums feixucs o bé a una bastida militar emprada durant l'època medieval.

Sa Llonguera

Es tracta d'un conjunt de marjades baixes i irregulars on trobam el conjunt d'oliveres més velles de la possessió.

Etimològicament sembla provenir de *llong* ('llarg'). També pot fer referència a una planta de l'espècie *Andryala juteerifolia*, però sembla poc probable.

Sa Miranda

És l'espai que guaita damunt els jardins de les cases i des d'on s'obté una bona vista de les terres de ponent de la possessió.

Moleta de s'Esclop

Trobam el topònim documentat per primer cop a 1693,⁴ esmentat en el testament de Pere Telm Alemany, amb la grafia *moleta del Sclop*. És curiós ressenyar que el genèric ha mantingut el sufix diminutiu (*moleta*), tot i tractar-se d'una muntanya de grans dimensions. Enric Moreu-Rey cita la variant *Es Moletó de s'Esclop*.

⁴ ARM Protocol 3344 f 120-124v

Unànimement els informants relacionen el topònim amb similitud del perfil de la muntanya, el qual recorda a aquesta casta de sabata.

Es Moletó / ses Fontanelles

És l'avantcim de la moleta de s'Esclop. S'alça a 858 m d'altitud. Té una fisonomia esperonada i de difícil accés.

Trobam la segona variant en alguns mapes, com per exemple en el del CGI (1980) o bé en el de Mascaró Passarius (1962).

Morro des Bou

És un penyal situat a tramuntana des Moletó, damunt es coll Ciuronar. El topònim s'ha de posar en relació amb el comellar proper, conegut com sa Petjada des Bou.

S'Olla de sa Coma Clova

És la part final la coma, on es tanca amb un penya-segat aparentment infranquejable. El camí de ferradura que recorre l'interior salva el graó per la part esquerra, per l'únic pas possible. Des del punt de vista geològic es tracta d'una de les parts més interessants de la finca, on es poden observar els grans plegaments de les plaques tectòniques de la zona.

Pas d'en Ponça

Es troba fora de la finca, al nord-oest de les cases de ses Alquerioles. L'incloem a l'inventari perquè té força importància dins la possessió ja que és una de les vies tradicionals de comunicació amb s'Evangèlica. Es tracta d'un camí de ferradura, amb marget de sosteniment discontinu, amb un pas paredat de gran interès constructiu i etnològic.

A 1768⁵ s'esmenta que ses Alquerioles fan partió, entre d'altres, amb les terres de Gabriel Alemany *Ponça*, d'on segurament prové el topònim.

Pas des Bastó / pas des Ciuronar

És el camí de ferradura situat a més altitud de la possessió. En trobam algunes tirades en mal estat de conservació a peu des Moletó. Servia per pujar fins a les rotes que s'estenien des d'aquí fins a sa Planella.

La segona variant tan sols és reconeguda per un informador. S'explica perquè el camí acaba al coll homònim.

⁵ ARM Comptaduria d'Hipoteques 552 f 20-20v

Penyal d'en Coves

Es tracta d'un altiu i esperonat penyal situat a llevant de sa coma Clova. Té una altitud de 569 m. És un topònim prou genuí dins el territori donat que apareix documentat per primer cop a 1643⁶ tot i que amb variacions: penyal de la Rota del Sen Covens. A 1693⁷ se cita com penyal de Joan Covens.

Penyal d'en Rico

És un topònim localitzat a la frontera de ponent de la possessió, a la banda més abrupta de les planes d'en Verd. Aquest immens penyal s'alça per damunt els 540 m d'altitud. El topònim s'explica per situar-se damunt el rafal dit Can Rico.

Sa Petjada des Bou

Es tracta d'un topònim de difícil explicació, de la qual els informadors tampoc no aporten cap indici. És una ben definida i perfilada serra que davalla pel costat de migjorn del comellar que neix al coll des Ciuronar. Creiem que la motivació s'ha de cercar en una metàfora o en alguna similitud del serral amb la marca de l'extremitat d'un bou.

Pi de sa Tafona

El pi de sa Tafona es troba dins un reduït i isolat pinar que es caracteritza per l'elevada alçada. Segons els informadors, el pi de sa Tafona n'és el més alt. Alguns li atorguen més de cent anys. La designació pot ser una metàfora relacionada amb les excepcionals dimensions, ja que el seu tronc és tan llarg i gruixut com el d'una biga de tafona.

Es Pi Gros

Fou un gran pi arrabassat per un virulent temporal.

Pla des Garrover Gros

És una de les planes més característiques i importants des del punt de vista agrícola de la finca. Els informants desconeixen l'origen del topònim, però tots intueixen la existència d'un exemplar de garrover d'extraordinàries dimensions. Actualment s'emptra com a sementer de pastures.

Sa Planella

És una zona planera situada a escassos metres del cim de la moleta de s'Esclop, aproximadament a 800 m d'altitud. Es documenta per primer cop a 1768.⁸ Aquesta zona fou

⁶ ARM Protocol 3344 f 123-126

⁷ ARM Protocol 3344 f 120-124v

⁸ ARM Protocol P 111 f 290-292v

incorporada a la finca en la dècada dels noranta del segle XX. Històricament ha estat explotada mitjançant el sistema de rotes, de les quals encara podem contemplar els marges, una era i els porxos. Segons informacions orals, fou treballada per darrer cop entre 1913 i 1914.

Es tracta, doncs, del segon conjunt de rotes ubicat a més altitud de tot Tramuntana, per darrera de les del puig des Vent (Deià).

Planes d'en Cabrit

És una gran plana, situada a ponent de ses Alquerioles. Una part important d'aquesta extensió no pertany a l'actual possessió. El determinant es correspon a un dels malnoms que durant el segle XX treballaren per la contrada.

Planes d'en Verd

Ocupen una vastíssima extensió de terra erma amb algunes velles rotes, al nord del penyal d'en Rico. D'una manera aproximada, aquesta zona oscil·la entre els 520 m d'altitud i els 495 m.

Quasi amb tota probabilitat, el nom té un origen antroponímic que es relaciona amb Can Verd, propietat incorporada recentment a la finca.

Pou d'en Roget

El trobam damunt l'Olla de sa coma Clova, a migjorn de les cases de ses Alquerioles, sota un sementer. El pou es troba integrat en el marge. El dipòsit fou rehabilitat cap a la dècada dels setanta del segle passat per l'amo Joan Garcias. Actualment limita l'entrada una barrera de fusta. Té una fondària de 4,20 m i compta amb aigua tot l'any.

Pou de na Cerdana

És un pou de greixina, situat en el sementer de na Cerdana, a ses Alquerioles. No té coll i es troba en mal estat de conservació.

Es Pujador des Palmers

És el camí de ferradura que enllaça el coll de sa Coma amb les planes d'en Verd. És el traçat més ben conservat i el més atractiu de tota la possessió. Compta amb marget lateral de sosteniment.

Puig Batiat

S'eleva 641 m, al nord-est de les cases de s'Alqueria. És una dels cims més característiques de la carena que separa la finca amb la de Galatzó.

Desconexem la motivació del determinant. Creiem que es pot tractar d'un topònim nat a partir d'alguna anècdota molt puntual.

Es Pujador des Palmers.

Es Pou d'en Rotget.

Puig de sa Grua

Es troba fora del límit històric de la possessió, però marca una de les fites més importants en el relleu de la contrada. Té 482 m d'altitud i el seu cim compta amb avencs de gran interès espeleològic.

Puig des Fasser / puig de sa Palmera

És un dels turons més baixos de la finca, amb 260 m d'altitud. Actualment està totalment envaït per la vegetació. Trobam restes de marges a la banda de tramuntana, a la cara que mira cap al pla des Garrover Gros.

Els informants empenen indiscriminadament les dues solucions.

Puig de sa Quarterada

S'eleva per damunt sa coma Clova (nord-oest), i té una cota de 604 m. Al seu cucurull trobam les restes del que devia ser una barraqueta de vigilància contraincendis, composta de quatre pilars i un petit pedrís central. És possible que el topònim faci referència a un indret des d'on s'albira un determinat terreny amb aquesta mesura agrària o bé que estigués inclòs dins una parcel·la d'una quarterada.

Puig des Rafal Blanc

És el cim situat damunt la tanca de sa Senyora, per on passa la partió entre s'Alqueria i es Rafal Blanc. Té una altitud de 367 m.

Puig de ses Pedreres

És un dels turons més baixos de la finca (302 m), situat al nord-est de les cases de sa Serra. Sobre la falda es localitzen les restes prehistòriques més complexes i interessants de la finca, el que possiblement li atorga el nom.

Puig de ses Planes d'en Verd

És un topònim tan sols inclòs al mapa del CGI (1980). És el punt més elevat de les planes d'en Verd.

Penyal de Son Bosc

Se situa fora dels límits de la possessió, però forma part d'una de les elevacions del conjunt paisatgístic de la contrada. S'alça a 344 m d'altitud i està totalment poblat de pinar.

Puig des Migdia

El nom respon a l'antiga finalitat de servir de referent solar: quan el sol pegava directament a damunt, anunciava l'hora de retirar-se a dinar.

Es puig Gros

S'alça per damunt els 418 m d'altitud i presenta restes de marges irregulars i poc adobats, adaptats al difícil terreny, molt vells i en mal estat. Per altra banda, hi trobam els fonaments del que devien ser restes d'antigues barraques emprades per a l'explotació d'aquest difícil territori. Actualment hi domina el matoll i el pinar poc dens.

A la partió de l'actual finca hi passa pel cim.

Es puig Dreçà

És el nom que rep la cara de tramuntana de sa Cadira des Bisbe. Deu el nom a la vertiginosa verticalitat del cim (*dreçar* = 'posar dret, en posició vertical').

S'Alqueria.

Puig Mascarell

Segons els informadors aquest topònim fa clara referència a la *mascara*, és a dir, al polsim negre derivat de la feina dels carboners.

Na Requinta

L'explicació semàntica no es planteja clara, tot i que sembla que podia derivar-se del tipus d'explotació de la contrada mitjançant arrendaments o lloguers. Aquí, na Requinta no seria més que una rota o un altre espai conrador encarit un quint per damunt el pacte original de l'arrendament. Aquesta és l'explicació que ens dona el DCVB del verb *requintar*: 'Encarir d'un quint; pujar una quinta part en els arrendaments'.

Com es pot comprovar damunt el terreny, tot aquest indret rodejat pel puig Gros, el coll de sa coma Clova i el torrent de s'Alqueria, era un espai que es conrava. Resten marges irregulars, poc adobats, amb alguns arbres de secà.

Ses rotes Planes

Es tracta d'un dels topònims que ens recorden una de les formes d'explotació més radicals i marginals de la pagesia mallorquina. Amb aquest topònim es coneix una petita planícia al nord-oest de les cases, ubicada a 392 m d'altitud, rodejada de restes de conjunts marjats més els fonaments d'una barraca.

Sa Serra

Aquestes cases les trobam al nord de Can Tem Negre, a les quals s'arriba per un camí propi. Són una de les propietats recentment incloses dins la possessió. Antigament era un petit rafal dedicat a l'explotació de secà, a nivell familiar. És possible que el seu nom faci referència a la ubicació muntanyosa.

Serra des Vent

És una carena que puja a ponent del comellar des Ossos. És un topònim documentat al segle XVII, en concret al 1643.⁹ Deu el seu nom possiblement a la gran exposició al vent de tot aquest sistema, una de les primeres barreres orogràfiques situades entre ses Alquerioles i s'Alqueria.

Tanca de sa Senyora

Conjunt marjat, a ponent de les cases, format per marjades en disposició paral·lela, amb un paredat regular, on es feien durant la darrera etapa arbres fruiters (especialment alberco-

⁹ ARM Protocol 3344 f 123-126

quers) també melons a la seca. Fou un indret molt apreciat des del punt de vista agrícola per l'excel·lent rendibilitat.

Torrent de s'Alqueria

És el curs d'aigua més important de la finca, producte de la unió de dos cabals: el de sa coma Clova i el de na Foradada.

Cal esmentar l'anècdota que el llit del torrent fou emprat com a camí per pujar a sa coma Clova i a ses Alquerioles. Durant els darrers anys de la dècada dels seixanta, segons relata l'informant Joan Garcies, hi circulà fins i tot un cotxe. Després d'una greu torrentada, el camí desaparegué i no es tornà a rehabilitar.

INFORMANTS

Ramon Barceló *Cabrit*.

Joan Garcias *l'amo en Joan*.

Catalina Vanrell

Joan Garcias i Vanrell

Joan Joan *des Rafal*.

Joan Morey *l'amo en Joan*.

Lluís Alemany *Nero*.

Antònia Barceló *Nera*.

FONTS ARXIVÍSTIQUES

Arxiu del Regne de Mallorca

Arxiu Municipal d'Andratx

Arxiu de s'Alqueria

FONTS BIBLIOGRÀFIQUES

ALCOVER, A.M.-MOLL, F. DE B. (1930-62): *Diccionari Català-Valencià-Balear*. Ed. Moll, 10 vol. Palma

CATÀLEG DELS ANTICS CAMINS DE LA SERRA DE TRAMUNTANA (1993): Consell Insular de Mallorca.

COROMINES, J. (1980): *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. 9 vol. Curial Edicional. Barcelona

COROMINES, J.-MASCARÓ, J. (1989): *Onomasticon cataloniae*. Curial Edicions. Barcelona.

ENSENYAT PUJOL, J. (1919): *Historia de la Baronía de los Señores Obispos de Barcelona en Mallorca*. Palma. Escuela-Tipográfica Provincial

HABSBURG-LORENA, L. S. (1987): *Las Baleares por la palabra y el grabado*. Caixa de Balears Sa Nostra. Palma

– *Historia y recuento general de las actividades presentes y visiones futuras de s'Alqueria d'Andratx, conocida por los árabes Salmanior*. Estudi intern de s'Alqueria

MASCARÓ PASSARIUS, J. (1962): *Corpus de toponímia de Mallorca*. Palma

– (1967): *Monumentos prehistóricos y protohistóricos de la isla de Mallorca*. Ministerio de Educación y Ciencia.

MOREU-REY, E. (1982): *Els nostres nons de lloc*. Moll. Palma

PANGEA S. L. (1999): *Plan de manejo de s'Alqueria* (document d'ús intern multicopiat)

ROSSELLÓ, R.-BOVER, J. (1979): *Història d'Andratx. Segle XV*. Ciutat de Mallorca

ROSSELLÓ, R.-BOVER, J. (1999): *Història d'Andratx. Segle XVI*. Ajuntament d'Andratx, 1999

VIBOT, T.(2004): *Història, patrimoni i territori de s'Alqueria d'Andratx* (en premsa)

CARTOGRAFIA

S'ALQUERIA D'ANDRATX: *Mapa de canalizaciones y prevención de incendios* (document d'ús intern multicopiat)

CONSELL GENERAL INTERINSULAR —CGN— (1980): *Mapa general de Mallorca* (Municipis: Andratx-Calvià)

CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI (1993): *Mapa topogràfic de les Illes Balears a escala 1:5.000*. Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori del Govern Balear (fulls 697-7-3; 697-8-4; 697-8-3)

INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985): *Mapa topográfico de España*. Escala 1:25.000 (697-IV: Andratx)

MASCARÓ PASSARIUS, J. (1952-62): *Mapa general de Mallorca* Gràfiques Miramar, Palma de Mallorca. Escala 1: 31.250 (sector 15).

ABREVIATURES I SIGLES

ARM	<i>Arxiu del Regne de Mallorca</i>
CGI	<i>Consell General Interinsular</i>
COPOT	<i>Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori</i>
DCVB	<i>Diccionari Català-Valencià-Balear</i>
f	<i>foli</i>
IGN	<i>Instituto Geográfico Nacional</i>
v	<i>volta</i>